що не рішаються піти ані з опозицією, ані проти неї.

А тимчасом більшість польського табору, ті, що заключили з українцями компромісс, зовсім не мають тої рішучости, що опозиція. Ось так референт комісії для виборчої реформи, посол гр. Генрик Бадені, дозволив собі в своїм законопроекті відступити від основ, ухвалених комісією. В основах виразно говориться, скільки в котрій групі має бути українських послів, тимчасом в проекті ґрафа Баденія статут, який виробив гр. Бадені, в параґрафі, який означує склад сойму, про те, скільки в котрій групі має бути українських членів сойму, нічого не говориться. Це, мовляв, має виходити само з себе, наслідком відповідного означення виборчих округів і відповідних наказів про вибір послів. Далі основи постановляють, що українські члени сойму вибирають самостійно українських членів краєвого виділу, українських членів соймових комісій і українських делеґатів сойму до краєвих інституцій; тимчасом в проекті гр. Бадені говориться тільки про українських членів краєвого виділу. Постанови про українських членів комісій та українських делеґатів сойму до краєвих інституцій досі, ще були поміщені не в краєвім статуті, який має значіння основного закона, тільки в регуляміні. Так дозволив собі одступити од ухвалених комісією основ референт комісії, якого обовязок виконати волю комісії.

Ця неповна доля соймової виборчої реформи примусила австрійського прем'єра гр. Штірка запросити до себе польських провідників і голову українського соймового клубу й запитати їх, як властиво буде з виборчою реформою, якої переведення правительство бажає собі як найшвидше. Д-р Кость Левицький, голова українського соймового клубу, який вчора конферував з гр. Штірком, відповів, що хоч компроміс дуже далеко відбігає від того, що українському народові належиться, одначе українські посли заключили компроміс, хотять його додержати і домагаються, щоб і польська сторона його додержала. Що відповіли польські провідники, не знаємо.

Зрештою мабуть вони й самі не знають. Що-йно завтра збіраються польське сойнове коло, щоб винести справу. Побачимо, як вони її там вирішать. Є такі можливости: або більшість заїкається опозиції, як це вже не раз бувало в українських справах, або поставить на своїм, а коли поставить на своїм і рішить додержати компромісу, то тоді знов питання, чи опозиція піддасться волі більшости, чи таки рішиться боротися проти компромісу.

Ця неповна доля соймової виборчої реформи викликала також деякі міркування, що ось в галицьких кругах думають, чи не одкласти б виборчу реформу на осінь і т. д. Поки що ці міркування не мають реальних основ. Та певне тільки те, що коли б відложено виборчу реформу, то галицький сейм не міг би відбути ані одного засідання, так, що треба б одкласти і всі инші справи, бо українські посли відповіданим обструкційним тактики не дозволили б сеймові радити.

Згадати треба, що побіч подоляків і вшехполяків невдоволені польсько-українським компромісом галицькі москвофіли і їх протектори з „Нов. Времени", яке виступило з рякою статтею в обороні галицьких вшехполяків і галицьких „русских" перед „насильствами" намістника Бобжинського і „мазепинців". Словом, українсько-польська взаємність. Вшехполяке „Slowo polskie" признає, що галицькі українці, це часть „общерусского народа", а „Нов. Время" хвалить вшехполяків, що вони дивляться на справу не з вузького австрійського становища, але з широкого становища польсько російського братерства.

В кінці зазначити треба, що й ті польські партії, які заключили компроміс, починають братися до агітації. Передовсім робить це провідник людовців Стапінський, якого партія на найблизчу неділю оповістила збори в ціім краю, а на другу неділю маніфестацію у Львові.

Що вийснити справу, на завтрішнім засіданні сойму, яке буде першим після каталінських великодних свят засіданням, голова українського клубу д-р Кость Левицький має звернутись до краєвого маршалка з запитанням, що діється з справою виборчої реформи, щоб він вияснив, чи польська більшість думає додержати заключеної умови.

М. Лозинський.

По-за межами життя.

В „Київской Мысли" д. Ачкасов закінчив оце надзвичайно цікаві „Записки" Кондрата Малькованого. Цікаві вони, як зразок українського невпокійної душі, що ввесь вік побивалася потім до вищої правди, прагнула її, носилася за нею по всіх усюдах, тільки не поблизу себе, тільки не бачила того, що діється кругом, що могло б власне тій правді дати й оправдання, й розумінє серед найближчого околу. В „Записках" ми бачимо типовий приклад того, як людина орієнтується „ближньої" за-ідя „далекого", бувае без ґрунту, без підвалин життьових, сама собі виривае ґрунт з-під ніг і уперто силкується будувати свою правду поза тими умовами часу й місця, які одні тільки й могли їй дати живу силу. І сходить вона в могилу забута, непризнана навіть серед тих людей, що могли що-денно користуватися з її науки. „Правда" Малькованого заполонила тільки його самого та його сестрицю; по-за цією тісною сферою не знайшлося у його вірних до кінця прихильників. Причиною цьому була як-раз ота одірваність од живого життя, отс нехтування обставин його, що всьому його життю страшенному й науці надавало характеру якоїсь абстракції, по-за межами живого життя збудованої.

Справді — українець зроду, що фактично не порвав з народом, живе традиціями цього і в обставинах значіння народнього робить „ідею" в свій науці він цілком нехтує це життя, шукаючи правди своєї по-за ним, не пробуючи навіть використати ті живі обставини, щоб свою науку поширити. Треба думати, що в устній своїй проповіді він уживав народньої мови — бо инакшої не знав до пуття,—але перегляньте його „Записки": такої жертвенної мови просто не знайдете од людини з народу і людини не аби-якої, і тільки там блисне живою краскою якийсь образ, де несвідомо проскочить щось із рідної мови. Людина зріклася своєї національности і природа за це помстилася, позбавивши його слова тієї води живої, що тільки й може його живити, надавати йому животворного духу та сили, щоб чужі дуті роспорошення, чужі серця запалювати. І глине мертве слово пова душі, не зворушуючи їх, не торкаючи ніяких струн,—плине мілявою течією, що не показує свого запалу у самого навіть автора.

Не через те сталось так, що Мальований був мистиком, або несвідоченою людиною, що не зміла надати своїм „Запискам" кращої форми. Ґрунт-річ не хотів цього. Він свідомо намагався писати так, як освічені люде пишуть, він вишукував вищих слів, він гребував рідною мовою, рідним словом. За правдою небесною не бачив правди земної, порвавши з рідним краєм. Проживши довгі літа на чужині. Мальований зовсім не почував тісї туги за рідним краєм, що надає вогню пекучого живому слову. Він чуг і не чував, а в душі його серфій почування до рідного. Щире почування, коли б воно було, заговорило б, хоч би як його придушувано. А от у „Записках" Мальованого раз чи два тільки й стріваємо згадку про „Малоросію", але згадка та цілком байдужна, мов крига холодна: не просто географичний термін для його, а не жива, повна любих спомнінь та переживань частина, що буває звичайно в вигнанцями з рідного краю. „Отчизна дорогая" для Мальованого—це надземні краї, царство небесне; „другом'я всеми человѣчества" підписується він у своїх листах, певне й не гадаючи, що справжнім приятелем людскости можна зробитись тільки тоді, коли не залітає в надзорині країни людина, а зостається тут, на тутешній землі, працюючи для свого народу і тим самим для людскости через його. Спроба одірватися од його раз-у раз кінчається так, як з Мальованим кінчилася. Навіть такі великі розуми, як напр., Сковорода, багато пошкодили собі своєю одірваністю, хоч ні у кого може не досягала вона такого ступіння, як у Мальованого.

Фіаско Мальованого, його правди, залежало не тільки од того, що він, нессвічена людина, взявся за витолковування вічних истин і домішав до них занадто мистичного туману. Це більш це залежало од того, що з його боку *національно* неосвічена людина. Стоючи на національному ґрунті, він мав би справді якийсь ґрунт під ногами і цей ґрунт не пустив би його до самої тільки мистичної отчизни", а на земли знайшов би йому належну роботу. Порвавши несвідомо з цим ґрунтом, він тільки посилив тим свої мистичні на хильности й разом порвав усі нитки, що звязували ще його з живим життям та його потребами. І хоч здобув спокій духа, субъективну правду, але позбавив ту правду живого коріння серед рідного ґрунту, зробив правду обьективну. От через те й минає життя таких людей, як Мальований, і вони стають вічними зразками того, як не можна і не треба служити правді.

Ромул.

„В поті чола".

(Далі) *).

Суще пекло, позбавлене усяких радощів життя, опріч чисто звірячих утіх—пяцтва та роспусти—прошло перед нами. І яким раєм, коли до цього пекла рівнити, здасться письменникові навіть зліденне життя селянина, що миється потом—та на власному клаптику землі; якими чистими та привабними ті радощі й поезія селянського побуту, що навіть на малюнках самого Франка, як ми вже знаємо, має й оборотну сторону, яка неабиякою любої людей тікати не озираючись і від того клаптика землі, й від тієї хваленої й уславленої поезії... Франко добре знає цей другий бік медалі, але його забувають тут сами його ідіотальні герої, без краю „униженные и оскорбленные" тим, що їх зведено на роль сліпого додатка до безумної машини: серед борисласького смороду не уникаються тільки краці, принаді сторони сельського життя. Кожному рінкові, який ще не втратав до останньої крихти „образ и подобіе" людини, не життя видаються недосяжним ідеалом; тільки в мріях і можна про його мріяти, але вже цим самим воно скрашує життя, подаючи хоч бліду, хоч неправдиву, хоч яку-небудь надію на якийсь вихід з нестерпучого становища, на якусь одміну в зліденній

*) „Рада", ч. 65.